

BOK- RECENSIONER

Akuta infektionssjukdomar

JUSTUS STRÖM. *Gleerups förlag.*
296 sid. Pris kr. 47:—.

Ämnet klinisk epidemiologi har sedan 6 år tillbaka fungerat som tentamensämne för medicine licentiatexamen. Undervisningen i klinisk epidemiologi sker i tvåmånaderskurser med katedrala föreläsningar och demonstrationer motsvarande ca 50 undervisningstimmar per kurs. Samtidigt erhåller de tjänstgörande praktisk undervisning i form av 14 dagars avdelningstjänstgöring. Denna undervisning har visat sig fylla ett verkligt behov, ej minst med tanke på att 30—50 % av alla fall i öppen vård orsakas av olika former av akuta infektioner.

Ämnet klinisk epidemiologi omfattar sålunda inte blott de sjukdomar som enligt sedvanlig bedömning räknas till de epidemiska sjukdomarna enligt epidemilagen av år 1919 jämte efterföljande tillägg utan berör i lika hög grad övriga akuta infektionssjukdomar.

Genom den sista smittkopps epidemin i vårt land våren 1963 rikta- des uppmärksamheten mot vår relativt dåliga ymningsberedskap. Denna epidemi har accentuerat betydelsen av undervisning i skyddskoppsymning, vilken lämpligen bör infogas i samband med kursen i klinisk epidemiologi.

Behandlingen av våra akuta infektionssjukdomar spelar en stor roll för allmänpraktikerns vardagliga handlande, varför en allmän genomgång av grundprinciperna för antibiotikabehandlingen faller inom ramen för detta ämne.

Allmänna epidemiologiska synpunkter har visat sig ha stor betydelse för ett flertal varierande sjukdomsgrupper, och de erfarenheter, som i tidigt skede vunnits vid studiet av infektionssjukdomarnas epidemiologi kan nu tjäna som mönster för kartläggande av andra sjukdomars uppkomst, utbredning och bekämpande. Det är alltså viktigt att bibringa de medicine studerande insikter i allmänepidemiologiska problem, vilket ju lämpligen kan ske i samband med demonstration av epidemiska sjukdomsfall.

De krympande avstånden mellan olika världsdelar på jorden, ej minst genom den intensifierade flygtrafiken, har plötsligt medfört att tropisk medicin blivit aktuell även i Sverige. Vår kontakt med utvecklingsländerna fordrar sannolikt en allt större arbetsinsats från svensk sida. Detta innebär att ett ökat antal unga läkare bör beredas möjlighet att hjälpa till för bekämpande av svåra smittosamma sjukdomar som fortfarande härjar dessa länder. Tropisk medicin bör sålunda även kunna presenteras inom ramen för ämnet klinisk epidemiologi.

Denna presentation av ämnet klinisk epidemiologi kan lämpligen bilda bakgrunden till en anmälan över föreliggande arbete över akuta infektionssjukdomar utgiven av överläkaren vid epidemisjukhuset i Stockholm, docent Justus Ström. Alla som sysslar med undervisning i klinisk epidemiologi hälsar utgåvandet av denna bok med den största tillfredsställelsen. Den fyller ett stort tomrum, då någon samlad aktuell svensk redogörelse för våra akuta infektionssjukdomar förut ej förelagat.

Justus Ström är en utmärkt kliniker och med sitt stora kliniska kunnande har han här givit en mycket god grund för fortsatta studier av de akuta infektionssjukdomarna.

Boken omfattar ca 300 sidor och inledes med en kort presentation över de epidemiska sjukdomarnas betydelse förr och nu. Därefter följer en delvis mycket ingående presentation över de infektionssjukdomar, som fortfarande är aktuella på våra breddgrader. Huvudvikten i framställningen har lagts vid den kliniska sjukdomsbilden och i detta hänseende är framställningen föredömlig. Särskilt ingående behandlas affektioner av nervsystemet vid akuta infektionssjukdomar. Redogörelsen för erfarenheterna från polioepidemin 1953 i Stockholm är utomordentlig, men så har ju också Justus Ström en verklig sakkunskap på detta område.

Ett särskilt kapitel ägnas profylax och terapi vid akuta infektionssjukdomar. Av särskild vikt är ställningstagandet till terapin av våra infektionssjukdomar. Den schablonmässiga antibiotikabehandlingen vid oklara infektionssjukdomar är förkastlig och en av uppgifterna för en lärare i klinisk epidemiologi blir att ständigt framhålla det nödvändiga i återhållsamhet med antibiotikaterapi. Grundvalarna för vår antibiotikaterapi beröres på ett förtjänstfullt sätt.

Vaccinationsindikationer och kontraindikationer upptages till diskussion och man kan väl i stort sett dela författarens uppfattning i dessa frågor, dock med undantag av de något övervärderade riskerna vid pertussisvaccination.

Den tropiska medicinen belyses i en utmärkt översikt av Ströms medarbetare, docent Elias Bengtsson, som på 25 sidor lyckats ge en god överblick över de tropiska sjukdomar, som kan bli aktuella även i vårt land.

Illustrationsmaterialet till boken är förvånansvärt gott med hänsyn till priset 47:— kr. Att man sedan

hade önskat sig ett ännu större illustrationsmaterial är ju en annan sak. De ekonomiska kalkylerna blir ju här avgörande för den typografiska utstyrseln.

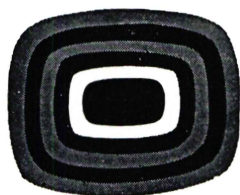
Helhetsomdömet om boken blir sålunda mycket gott och boken kan rekommenderas ej blott för medicine studerande utan även för alla de läkare, som är intresserade av de akuta infektionssjukdomarna.

Karl Emil Thulin, Lund

Svenska Socialvårdsförbundets kalender 1962

I nr 1/64 av denna tidskrift påminnes om den kända kalenderens existens. Uppgift om kalenderinnehållet gavs i korthet. Tyvärr inträffade missödet att anmälaren oförklarligt nog inte lyckats finna någon redovisning av *mentalsjukhusen*. Det är angeläget att framhålla, att kapitlet om "vården av psykiskt sjuka" fått den bästa redigering med inledande orientering av chefen för medicinalstyrelsens mentalsjukvårdsbyrå, medicinalrådet Lennart Ljungberg samt att samtliga statens mentalsjukhus finnes med, överskådligt redovisade med uppgift om deras platsantal. Dessutom finnes uppgift om samtliga mentalsjukhusens upptagningsområden, fastställda av medicinalstyrelsen 1959. Därmed befästes ytterligare kalenderns stora värde.

E. Husmark

FRÅGOR FÖR DAGEN

Avancemang bakåt

U-ländernas andel i världshandeln sjönk under 50-talet från 30

till 20 procent och deras exportintäkter med 9 procent. Sålunda kan man konstatera att u-ländernas välbefärliga andel i världshandeln inte bara har minskat relativt i förhållande till handelns expansiva utveckling under de sista tio åren utan det är fråga om en reell och betydande minskning av u-ländernas inkomster av handeln. Det är detta faktum som utgör bakgrunden till den stora FN-konferens om handel och utveckling som kommer att försiggå i Genève från slutet av mars till medio av juni i år. 3.500 deltagare och observatörer från 123 länder väntas delta i konferensen. Eftersom u-ländernas export till 90 procent utgöres av råvaror kommer minskad efterfrågan och stora variationer i priserna på dessa varor att ha svåra ekonomiska konsekvenser för utvecklingsländerna.

Tillgängliga FN-rapporter meddelar följande som orsak till rådande förhållanden.

Industriländernas efterfrågan på råvaror ändras allteftersom den ekonomiska standarden stiger.

Syntetiska produkter används alltmer. Under 1962 producerades för första gången mera syntetiskt gummi i världen än naturgummi.

Priserna på u-ländernas råvaror är mycket priskänsliga i världshandeln. Som exempel nämnes variationer mellan 1.024 till 432 dollar för naturgummi, 1.000 till 447 dollar för bomull. Priset på kaffe har under en tioårsperiod varierat från 1.431 till 1.657 och på kakao från 1.101 till 454 dollar.

Sist men inte minst verkar tullar, kvoter och skatter till hinder för u-ländernas export av varor.

I ett gemensamt uttalande av 75 utvecklingsländer har man konstaterat att handelskonferensen i Genève detta år kommer att bli avgörande både för u-ländernas framtid som för expansionen av världsekonomi i dess helhet.

Cigarrettrökning och cancer

Den nyligen publicerade rappor-

ten från Amerika om sambandet mellan cigarrettrökning och lungcancer är baserad på ett material av 1.123.000 rökare som var sjuka och av vilka 37.000 avlidit sedan undersökningen började. Nio slutsatser har i första hand dragits:

1. Cigarrettrökning kan ha följder för fostren om gravida mödrar röker.

2. Dödligheten är proportionell mot cigarrettkonsumtionen. Den som röker 5—10 cigaretter har 40 procent högre dödsrisk än icke rökare, den som röker 10—19 cigaretter dagligen har motsvarande siffra på 70 procent medan storrökarna som röker två paket per dag eller mera har en överdödlighet på mellan 90 och 120 procent.

3. Överdödligheten bland cigarrettrökarna hänför sig till lungcancer, luftrörskatarr, emfysem, strupcancer, muncancer, halscancer, magsår och cirkulationssjukdomar.

4. Cigaretter är den vanligaste orsaken till lungcancer och kronisk luftrörskatarr.

5. Dödligheten i cirkulationssjukdomar var högre bland cigarrettrökare.

6. Piprökare riskerar muncancer men annars är pipa och cigarrer ofarligare än cigaretter.

7. Nikotinets inverkan på nervsystemet ökar rökbehovet.

8. Den inandade gasen är skadlig för luftrören.

9. Ingenting bevisar att filtercigaretter är mindre riskabla än andra.

Lungcancer kräver nu 41.000 liv årligen i USA medan antalet trafikdödsfall är 38.000 om året.

Staten tar årligen in ungefär 1 miljard kronor i tobaksskatt men Svenska Tobaksaktiebolaget gör en stor affär av att man lämnar 1 miljon kronor till forskning kring tobaksrökningens faror, alltså 1 promille av vad man drar in i skatteinkomster. Detta är verkligen en mycket blygsam insats till hjälp mot de skador man åstadkommer